

מלאכת מבשל

סימן א

בגדרי מלאכת בישול

אולם יעויין בלח"מ (בפ"ט מהל' שבת ה"ו) דביאר כוונת הרמב"ם כפשוטו דחייב בין שריפה גוף קשה ובין שהקשה גוף רך, והביא לזה ראייה מדין אופה, והקשה ע"ז דמלשון הגמ' נראה דחייב על עצם הריפוי "דמרפי רפי והדר קמיט", ומוכרח מזה לכאורה אין חיוב על קישוי דבר רך אלא רק על ריפוי דבר קשה, ותירץ ע"ז הלח"מ דס"ד אמינא דאינו חייב על קישוי המוט כיון דגם קודם לכן היה קשה ולא חשיב שינוי צורה, קמ"ל דמרפי רפי דכיון דקודם הקישוי היה רך חשיב שפיר שינוי וחייב על עצם הקישוי^א.

והנה מבואר לדברי הלח"מ דכל שינוי צורה שנעשה בדבר חייב משום מבשל, ולכן ל"ש ריפוי דבר קשה או קישוי דבר רך, אולם לדברי המשנ"ב מבואר דהחיוב הוא רק על ריפוי ולא קישוי, וצ"ב לדבריו מ"ש ריפוי מקישוי והרי כל סיבת החיוב שחייב על ריפוי דבר קשה הוא מכיון ששינה צורתו, וא"כ מ"ש ריפוי מקישוי, וצ"ב.

והנה לדברי השעה"צ דהחיוב הוא על ריפוי המוט ולא הקישוי, צ"ע אמאי במחמם

א. בשבת עד': אמר רב אחא בר רב עזריא האן מאן דשדא סיכתא לאתונא חייב משום מבשל, פשיטא מהו דתימא לשרורי מנא קא מכוין קמ"ל דמירפא רפי והדר קמיט, עכ"ל הגמ', ויעויין ברש"י (בד"ה דמרפי רפי) דביאר דחייב על בישול המוט כיון דרפי ברישא, ומשמע דהחיוב על בישול המוט הוא בריכוך שנעשה בו, ובפשטות נראה דלמד כן מלשון הגמ' דמשמע דכל סיבת החיוב היא כיון דמרפי רפי.

וכן מבואר מדברי השעה"צ (בסי' שיח' סק"ד) דהגדרת מלאכת בישול היא ריכוך דבר קשה, וביאר כן נמי ברמב"ם (פ"ט מהל' שבת ה"א) דכתב בזה"ל "כללו של דבר בין שריפה גוף קשה בין שהקשה גוף רך חייב משום מבשל", וביאר המשנ"ב (בסק"א) דגם לרמב"ם דחייב על קישוי דבר רך אין כוונתו דחייב על עצם הקישוי, אלא דמסתמא קודם שמתקשה נעשה מעט יותר רך, וע"ז חייב משום בישול עיי"ש, ונראה דלשון הגמ' הביאו להבנה זו, ולכן ביאר כן אף בדברי הרמב"ם על אף הדוחק בלשוננו.

א. ומאי דאינו חייב שתיים ללח"מ יבואר בהמשך אי"ה.

העולה על כולם אמאי באופה את הפת חייב משום אופה והרי מסתמא לא ריכך את הפת קודם שהוקשתה.

והנראה בזה דזה נכון דמדברי הגמ' מוכח דהחיוב במבשל הוא על ריכוך דבר קשה, ומזה נראה דבמלאכת מבשל בעינן שינוי צורה בגוף הדבר, אך לכאורה י"ל דכל דברי המשנ"ב דבעי ריכוך דבר דהיינו שינוי צורה, זהו דווקא בדברים שאין בשינוי צורתם תיקון גמור וכאוכלין, אך באוכלין שמתקנם לאכילה ע"י בישול ובלא הבישול א"א לאוכלם, בזה י"ל דלא בעינן כלל ריפוי או קישוי, אלא כל שנעשה מלא מבושל למבושל חשיב שפיר בישול שהרי תיקן את הדבר, ודומיא דבישול סממנים דע"י בישולם הוכשרו לצביעה, ובזה י"ל דלא בעינן לשינוי צורה, אלא כל שתוקן הדבר והוכשר לאכילה שפיר חייב משום מלאכת מבשל שהרי שונה מהותו ותוקן גם בלא ריפוי וגם בלא קישוי.

וראיה ברורה ומוכרחת לדבר זה היא ממלאכת אופה, דהתם חייב משום אופה אע"פ שלא ריכך את הפת חייב כיון שתיקנה לאכילה, וראיתי בספר מנוח"א (ח"ב עמ' רכד') דהביא ראיה לביאור זה שהרמב"ם (פ"ט מהל' שבת ה"ו) כתב את כללו בהגדרת מלאכת מבשל דחייב על ריפוי דבר הקשה או שהקשה דבר רך, ועד ה"ו לא הגדיר כן, והיינו משום דקודם לכן דיבר בבישול אוכלין, ובאוכלין לא בעינן שינוי צורה אלא כל שתיקן והכשיר המאכל לאכילה חייב

מים קרים ומבשל ביצה חייב משום מבשל, דבשבת (לח':) איתא דאסור לבשל ביצה בשבת משום מבשל, וכן מבואר ברמב"ם (פ"ט מהל' שבת ה"ב), וכן במים מבואר ברמב"ם (ה"א) דאסור משום מבשל, ובשלמא ללח"מ מבואר שפיר כיון דהקשה דבר רך (ביצה), אך במים קשה דהרי לא הקשה מידי ולא הרפה המים, וצ"ב אמאי חייב משום מבשל.

וביותר קשה לדברי המשנ"ב אמאי חייב באופה את הפת (עי' בשבת ד'). משום אופה (ונחלקו בזה רש"י והר"ח האם חשיב אב או תולדה), והרי לא ריכך כלל את הפת קודם אפייתה, וצ"ע.

ועי' בחידושי ר' משה קזיס (עד':) דכתב וז"ל "ובודאי כל דבר המתבשל אע"פ שמתקשה בבישולו כגון הביצה, מתרככת היא בתחילה כי האש מפריד החלק הדק שבה ומרתיחה" עכ"ל, ונראה דאזיל בהבנת המשנ"ב וע"כ פ"י דהחיוב על בישול הביצה הוא על ריכוכה קודם שמתקשית.

וכן ראיתי בספר טל אורות (עמ' קפא') דהביא בשם המהר"י חאגיז בפ"י עץ חיים (על המשניות) דכתב בזה"ל "וקשה דכל מבשל עושה שינוי בדבר המתבשל או מרפה או מחזק, אבל במבשל מים מה שינוי עשה, וי"ל דמתרפין ומתחזקין המים ע"י בישול ומש"ה הוא דחייב", וחזינן מדבריו דנמי אזיל בהבנת המשנ"ב דהחיוב הוא בריכוך הדבר, אמנם אכתי צ"ע מאי ריכוך יש במים, ועוד הקושיא

משום מלאכת מבשל, וזה סייעתא לגדר זה, ואח"ז ראיתי שבספר שבות יצחק (עמ' ו') הביא כן משמיה דמרן הגריש"א, ודו"ק בזה. (וע"ע במהרש"ם בדעת תורה סי' שיח' ס"ה דפירש כן).

ב. והנה יעויין בתוס' (בד"ה מהו דתימא) וכן בחי' הרמב"ן והר"ן דביארו דמאי דס"ד בגמ' לפטור מאן דשדי סיכתא דאתונא דכיון דמתכוין לשרורי מנא וא"כ אינו מתכוין כלל לדין בישול, קמ"ל דכיון דמירפא רפי נמי חשיב לבשלו וחייב ע"י כוונתו לריפוי (וע"ע בתוס' רא"ש), והכריחו פירוש זה דחייב לומר דמתכוין לרפות המוט מדברי הגמ' בע"ז (לח'). דאמרינן התם דנכרי דשדי סיכתא דאתונא, אי קבר בה ישראל קרא (דלעת) שפיר דמי, ופריך פשיטא ומשני מהו דתימא לבשולי מנא קא מכיון קמ"ל דלשרורי מנא קא מכיון, וביארו הראשונים (ומבואר טפי בחי' הרמב"ן בע"ז שם) דכיון דעיקר כוונתו היא לשרורי מנא אע"פ דכוונתו נמי למירפי, קמ"ל דאזלינן בזה ברוב כוונתו, והביא שכן פי' התוס', וא"כ מוכח דכוונתו נמי למירפי רפי, וכ"ה הפירוש בסוגיא.

ועי' בשיטה להר"ן (המיוחסים) דעפ"י זה ביאר מאי דיש לתמוה בסוגיין דאמאי

חייב משום מבשל, והרי כיון דכל כוונתו היא רק לשרורי מנא חשיב ליה כאינו מתכוין, ועוד שהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דקיי"ל דפטור, ותירץ דכיון דא"א בלאו הכי חשיב כפסיק רישיה הוא וחשבינן ליה כמלאכה הצריכה לגופה דהא בשולי ושרורי מנא באין כאחד, וביאור דבריו נראה דכיון דבלא הריכוך לא יהיה קישוי, חשיב שפיר מלאכה הצריכה לגופה שהרי צריך לריכוך המים שביתד ולריכוכו, ושפיר חשיב כמתכוין שהרי ניחא ליה במלאכה זו כדי להקשותו, ובאמת שהאגל"ט (במלאכת האופה סי' ט' סק"ד) עמד בזה, אך מדברי התוס' נראה ברור דלא חשיב כפסיק רישיה אלא כמתכוין, וזה שלא כדברי הקה"י בביצה (סי' ח') דתלה הסוגיא למ"ד משאצל"ג חייב עליה, דבדברי הר"ן מבואר להדיא לא כן.

ובזה יש ליישב נמי קושיית האגל"ט (שם סק"י) דהקשה לשיטת הראשונים דבעינן מלאכה המתקיימת במאי חשיב הכא מלאכה המתקיימת והרי הריכוך לא נשאר ונעלם כאיננו, ולהמבואר א"ש דכיון דבכדי להגיע אל הקישוי בעינן ריכוך חשיב שפיר כדבר המתקיים בקישוי עצמו, דבקישוי מונח נמי הריכוך שהביאו אל מצב זה והרי הוא כעומד בפנינו במצבו שהוקשה, וא"ש.

ב. ועיי"ש בתוס' בע"ז דפירשו דבשבת החמירו טפי להחשיב מיעוט כוונתו, ומדנקטו החמירו משמע שהוא רק מדרבנן, והרמב"ן הביא בתחילה שיש שפירשו שהוא מדרבנן ודחה פי' זה, ובסוף פירשו הביא שכן פי' התוס', וצ"ל דכוונתו דלא הוי דין דרבנן גרידא אלא דין דרבנן דאזלינן בתר רוב כוונתו, ועיי"ש בחי' הריטב"א.

ג. והרמב"ם (בפ"ט מהל' שבת ה"ו) פסק וז"ל "המתין אחד ממיני מתכות כל שהוא או המחמם את המתכת עד שתעשה גחלת ה"ז תולדת מבשל וכו', וכן המבשל כלי אדמה עד שיעשו חרס חייב משום מבשל" עכ"ל, וכתב ה"ה דמקורו משבת עד': האי מאן דשדי סיכתא דאתונא וכו', ובפ"ב ה"א פסק "המחמם את הברזל כדי לצרפו במים הרי זה תולדת מבעיר וחייב" עכ"ל, והקשה בהשגות "א"א ולמה לא משום מבשל כמו סיכתא לאתונא דמרפא רפי והדר קמיט וכו'" עכ"ל, וה"ה כתב ליישב דאין ראוי לומר על דבר שהורתח עד כדי שיכול להבעיר דחייב משום מבשל אלא משום מבעיר, ולדבריו תיקשי דנמצא הרמב"ם סותר משנתו דמחד פסק המחמם את המתכות חייב משום מבשל, ומאידך פסק המחמם את הברזל חייב משום תולדת מבעיר, עי' במג"א (בסי' שיח' סק"ו) שהקשה כן, וצ"ב.

והלח"מ (בפ"ב ה"א) יישב דכוונת המגיד משנה היא לבאר דמאי דקאמר הרמב"ם דחייב משום מבעיר כוונתו נמי משום מבעיר (ומדבריו מוכח דשייך להתחייב במלאכות שבת שתיים על פעולה ומעשה א', וזה שלא כדברי הקרי"ס (פ"ז ה"ב) ואכמ"ל), ובזה יישב השגת הראב"ד.

אולם יעויין בנשמת אדם (כלל כ' אות א') דכתב ליישב דברי הרמב"ם עפ"י דיוק לשונו שבפ"ט כתב המחמם את המתכות עד שתעשה גחלת חייב משום מבשל, ואילו

בפ"ב כתב המחמם את הברזל כדי לצרפו חייב משום מבעיר, וביאר הנש"א דבדווקא הוא דנקט כן הרמב"ם דכיון דכל כונתו היא לחזקו ולצרפו שפיר חייב משום מבעיר, וביתר ביאור תירץ כן נמי בפירוש קדמון ממצרים (בפ"ב ה"א) שכוונת העשיה מחשיבה את המעשה למלאכתו, ולכן היכא דכוונתו לצרפו במים חייב משום מבעיר, אולם אם כוונתו לרככו חשיב מבשל, ולמדנו מיסוד זה דכוונת המעשה היא חלק ממעשה המלאכה, וכן תירץ בחזו"א (בסי' נ' בסק"ט), עיי"ש.

אולם לדבריהם אכתי תיקשי השגת הראב"ד דהלא בפירוש אמרו בגמ' דאע"פ דמכוין לשרורי מנא ולא לריכוך חייב משום מבשל, אולם המעיין בפ"י קדמון ממצרים (בפ"ט ה"ו) יראה דתירץ השגתו דלפי' הרמב"ם פירוש הסוגיא הוא דחייב על קישוי דבר הרך וכדברי הלח"מ בדעתו, ואזיל שפיר לשיטתם דכיון דמכוין לשרורי מנא שפיר חשיב בישול שהרי מכוין להקשות דבר הרך, ולכן במחמם את הברזל כדי לצרפו במים לא חייב משום מבשל כיון שאינו מתכוין אלא להבעירו ולא לבשלו ושפיר חלוק דין זה מסיכתא דאתונא, ומיושבת בזה תמיהת הראב"ד.

ובזה יש לבאר מאי דהקשינו בריש דברינו על דברי הלח"מ דלמד דברי הרמב"ם כפשטות לשונם דחייב בין שריפה דבר קשה, ובין שהקשה גוף רך, וביאר דבסיכתא

דאתונא חייב על שהקשה דבר רך דא"כ אמאי לא חייב שתיים גם על הריפוי וגם על הקישוי, ונראה דכיון דכל כוונתו אינה אלא להקשותו אינו חייב כלל על הריפוי, והרמב"ם פליג על הבנת הראשונים הנ"ל וס"ל דאע"פ דכדי להקשותו בעינן שיתרפה מ"מ לא חשיב דמתכוין לכך כיון דמתכוין לקישוי, ולכן כיון שלא התכוין כלל אל הריפוי אינו חייב עליו משום מבשל ושפיר חייב על הקישוי דכוונתו מגדירה את מעשה הבישול כבישול ע"י הקשתו, וא"ש.

ד. והנשמת אדם (כלל כ' סק"ב) דקדק מלשון רש"י דפירש גבי סיכתא דאתונא דזרקו כדי לייבשו, והקשה הנשמ"א מאי נפק"מ אם זרקו ליבשו או לשרפו והרי גם היכא דזרקו לשרפו קודם שעת השריפה מתבשל ע"י שמתרכך, והביא שכיז"ב מבואר בירושלמי בשבת (פ"ב סוף ה"ה) דאיתא התם זר שהקטיר אברים בשבת חייב משום מבשל, ואמר' מה בישול יש כאן מכיון שהוא רוצה בעיקולן כמבשל הוא, ומבואר שאף שסופם להישרף, כיון שקודם השריפה מתבשלים חשיב מבשל ואף שאינו מתכוין, מ"מ פסי"ר הוא וחייב משום מבשל, וא"כ צ"ע אמאי פירש"י לייבשו והלא גם אם זורקו לשורפו חייב משום מבשל על הריפוי שנעשה קודם השריפה וכמבואר בירושלמי.

ותירץ דע"כ הגמ' דילן פליג על הירושלמי דביבמות (לג'): מבואר דזר שהקטיר אברים בשבת חייב משום מבעיר ולא משום מבשל, (ועיי"ש בחי' הרשב"א), דהא אקשינן התם אי בהקטרה והא"ר יוסי הבערה ללאו יצאתה, ולא מתרצינן שחייב משום מבשל, הרי להדיא דהירושלמי פליג על גמ' דילן ולכן שפיר פירש"י דזרקו לייבשו דאם היה זורקו לשורפו היה פטור דהוה מעשה כילוי ולא מעשה בישול על אף שמתבשל קודם שנישרף.

וראיתי בקה"י בביצה (סי' יח') דדחה ראיית הנשמ"א דמאי דמחייב הירושלמי מקטיר אברים משום מבשל הוא לא על הבישול שנעשה קודם השריפה, אלא דכיון דרוצה בבישולן שהרי ע"י זה מקיים מצות הקטרה שפיר חייב על בישולן, ולכן לא הוי מעשה קלקול אלא אדרבה כך היא מצוות הקטרת אברים ע"י בישולן, ואה"נ דמהבבלי ביבמות הנ"ל חזינן דלא כסברת הירושלמי, אך דחה דבריו דמהירושלמי לית ראייה כלל לנידון דידן.^ג

אולם יעויין שם בקה"י דהקשה מהראשונים בסוגיין, דכבר הזכרנו דברי התוס' דהקשו דהאיך אמרינן בגמ' מה"ד לשרורי מנא קא מכוינ קמ"ל דמירפא רפי והדר קמיט, והא בע"ז (לח'). אמרי' קמ"ל לשרורי

ג. ועי' במנ"ח אופה סק"ח דתירץ קושיית הנשמ"א דהתם הוי פסי"ר דלנח"ל, ועי' בהוצאת מכוני ירושלים משכ"ב הגרמ"ב אזרחי זצ"ל.

מנא קא מכיין וא"כ לא מתייחסים לריפוי שנעשה קודם לכן שהרי התם לית משום בישולי עכו"ם בקרא, ותירצו דאע"פ דאינו מתכוין לריפוי מ"מ משום בישול יש בו, ובחי' הרמב"ן (שם) כתב דהוי פסיק רישיה והביא שכן תירצו התוס', וגבי שבת החמירו להחשיב כוונתו לריפוי אע"פ דלא הוי עיקר כוונתו, אך מ"מ החמירו משא"כ לענין בישולי עכו"ם, והקשה ע"ז הקה"י דמהסוגיא ביבמות מבואר דלא החמירו להחשיב שריפת האברים כבישול שהרי חייב רק משום מבעיר ולא משום בישול, וצ"ע מאי שנא מסוגיין, ועיי"ש שכתב לתלות מחלוקת הסוגיות בפלוגתת ר' יהודה ור' שמעון במשאצ"ג האם חייב או פטור, דבסוגיין אזלינן לדעת ר' יהודה דחייב, וביבמות אזלינן למ"ד פטור וכו' שמעון, וא"כ מבואר היטב דהרמב"ם דפסק כסוגיין משום דשיטתו דמשאצ"ג חייב עליה, ואה"נ לשא"ר דפסקו כר' שמעון במשאצ"ג פטור, דברי ר"ח ב"ע אזלי דלא כהלכתה, עיי"ש.

ודבריו תמוהין מאוד דהלא מבואר במיוחסות להר"ן (בשיטה) דסוגיין אזלא כמ"ד משאצ"ג פטור, אלא דהכא חשיב כמלאכה הצריכה לגופה דגם לר' שמעון חייב כיון דבישולי ושרורי מנא באין כאחד, ולא נשאר לן אלא לתרץ הקושיא הנ"ל מיבמות דאמאי לא מחייבין התם משום מבשל, ומאי שנא מסיכתא דאתונא דחייב משום מבשל.

וראיתי בספר מנחת אריאל דכתב לתרץ דשאני סוגיא דיבמות מסוגיא דידן, דהתם רוצה בשריפת האברים וכיון שזו כוונתו לא מחייבין משום מבשל, אבל בשדי סיכתא דאתונא כיון שרוצה בריפוי אף שאינו מתכוין לכך, מ"מ כיון שרוצה בייבוש הסיכתא חשיב שמתעסק בבישול המים וכה"ג חשיב כפסיק רישיה וחייב על ריפוי הסיכתא, ועיי"ש שביאר שזהו שכתב הנשמ"א לחלק בין זרק ליבשו לבין זרק לשורפו, עיי"ש.

ונראה ביאור דבר זה בהרחבת הענין דבגמ' ביבמות כיון דזורק האברים לשריפה כל כוונתו היא לשם שריפת האברים, ונז"ל דברי הנשמ"א והחזו"א דבשבת כוונת עושה המלאכה מגדירה את מעשה המלאכה למלאכה, ויתכן שבאותה פעולה יתכוין למלאכה אחת יחשב מלאכה זו, ואם יתכוין למלאכה אחרת יחשב מלאכה אחרת, ומבואר מזה דכוונת המלאכה הוי חלק מגדרי המלאכה דמלאכת מחשבת אסרה תורה, וא"כ התם ביבמות כיון שכוונתו היא לשריפת האברים ואין לו שום ענין בבישולם חשיב מעשה שריפה ולא מעשה בישול (ובירושלמי חזינן לא כן אלא כהביאור בסיכתא דאתונא), אולם בשדי סיכתא לאתונא אע"פ שכל כוונתו היא לשרורי מנא, אך מ"מ כיון שזהו האמצעי להביאו לידי השרורי מנא ע"י ריכוכו חשיב דמתכוין לריכוך והוי מלאכת בישול, ולכן חשיב מלאכה המתקיימת כמו שנתבאר לעיל, ולכן

ואף אם נצטננו לסוברים דאין בישול אחר בישול בלח שרי, הרי להדיא דתפס כוונת המרדכי משום בישול.

ומכאן היה מקום לכאורה לתמוה על דברי החת"ס (בשו"ת יו"ד סי' עב') דכתב גבי המדליק נר בשבת דאינו חייב משום מבשל על חימום השמן שבנר אלא רק משום מבעיר אע"פ שמתחמם השמן עד כדי יס"ב, ואע"ג דגבי בשר בחלב ס"ל לגדולי האחרונים דחייב על חימום (אם היה בשמן שומן של בשר בחלב) דאמעשה בישול קפיד רחמנא בב"ח, אך מ"מ גבי מלאכת בישול דבעינן מלאכה כיוצ"ב במלאכת המשכן שמתקיימת, והכא גבי שמן שכלה מן העולם שאינו נישאר בעולם כיון שמתאדה לא חשיב מלאכה ופטור, וכמו שמצינו במשכן שהיו מבשלים הסממנים והיו צריכים להם ולא היו מתכלים מן העולם עכ"ד החת"ס, ומדברי המרדכי הנ"ל לכאורה מוכח שלא כדבריו שהרי אף שהמים מתאדים ואינו צריך להם כלל חייב משום מבשל.

אכן קושיא זו כבר הקשה הלבוש (שם) דאמאי חייב על בישול המים והרי מתאדים הם ולמאי חזיא כיוצ"ב דהרי בעינן

מבואר היטב אמאי פירש"י לייבשו ולא לשורפו וכדברי הנשמ"א, וחילוק הסוגיות הברור.

ה. וליראים (בסי' רעד') דרך אחרת בפי' הסוגיא, דיעויין בדבריו דפי' דהחיוב על השלכת העץ לאש הוא על בישול המים שבעץ שמתחממים, ובספר טל אורות (ריש מלאכת אופה) כתב שכן היא המשמעות מפירש"י על הרי"ף דז"ל "מירפי רפי ע"י חום והמים שבתוכו חמים", משמע דהחיוב הוא מפני שהמים מתבשלין.

וכן נראה מדברי המרדכי ס"פ תולין (אות תלד') וז"ל "גם יש לאסור לנגב הבגדים ששרויים במים סמוך לאש בשבת משום מבשל וכמו שדא סיכתא לאתונא דחייב משום מבשל" עכ"ל, הרי מבואר דפי' הסוגיא דחייב על בישול המים ולא ריכוך העץ, וכ"פ הלבוש (בסי' שא' סמ"ו), עיי"ש.

וכדברי היראים והמרדכי פסק השו"ע (בסי' שא' סמ"ו) וז"ל "בגדים השרויים במים אסור לנגבם סמוך לאש" עכ"ל, ועיי"ש בהגהות הרע"א (מג"א סקנ"ז) דכתב להדיא נפק"מ דאם המים חמים בחום שהיס"ב שרי לנגבם סמוך לאש דאין בישול אחר בישול,

ד. ועי' בשו"ת זרע אברהם (ח"ב סי' סט') דהביא דבתוס' רא"ש ביבמות (ו'): מבואר דלא כדברי החת"ס, דיעויין שם בדבריו דפי' הא דאמרי' בפ"ק דשבת (יב'): דר' ישמעאל קרא לאור הנר והטה ואמר לכשיבנה ביהמ"ק אביא קרבן חטאת שמנה וכו', ופי' התוס' רא"ש בשם רבינו מאיר דכשקרא והטה השמן אחר הפתילה נתבשל השמן בשלהבת הפתילה ומה לי בישול סממנין עכ"ל, וכן נקט הפרמ"ג (בסי' תקיד' בא"א סקי"ג) דיש בהדלקת נר משום בישול השמן (ביו"ט משום דלא חשיב מתוך עיי"ש), הרי להדיא דלא כדברי החת"ס.

דומיא דמלאכת המשכן, וכן הקשה גבי סיכתא דאתונא דאמאי חייב משום מבשל, ותירץ דכיון דזהו האמצעי להביאו לידי בישול חשיב כמתכוין לזה, וכן נראה דיתרץ על קושייתו דחשיב כמתקיים כיון שהמוט הוקשה מכח הריכוך ובישול המים הרי דחשיב כמתקיים שהרי מונח במוט הקשה הריכוך שהביאו לכך.

אולם יעויין בהגהות מרדכי (סוף פ"ק סי' תנב) דפי' דברי המרדכי אחרת וז"ל "ריב"א רצה לפרש פשתן שהעלה מן המשרה ונתנו באור ליבשו ויש בו איסור בישול דכל דבר המתביש בתחילה מתרכך מחמת

הלחלוחית שבו ומתקשה כדאמר האי מאן דשדא סיכתא לאתונא חייב משום מבשל וכו'" עכ"ל, הרי דמפרש דברי המרדכי דהבישול הוא בריכוך הבגדים שלאח"מ מתקשים ומבואר דאין בישולם מחמת בישול המים, וכנראה מכח קושיית הלבוש שהרי אינם מתקיימים, ולא ניחא ליה למימר דחשיב דמתקיימים שהרי מתאדים ולא הוה דומיא דמלאכת המשכן, ומזה נראה דמסיכתא דאתונא או מדברי השו"ע הנ"ל (שמקורו מהמרדכי) אין כלל דחיה לדברי החת"ס, דיפרש כדברי ההגהות מרדכי דהבישול הוא בריכוך הבגדים ולא בבישול המים ודלא כדברי הרע"א הנז"ל, ודו"ק.